

Звезда

ТАКА ПЛАТЕ
11 XII 1939
ВАРНА

Седмичник за култура, изкуство, критика и общественост.

Ще дойде день, когато
единствената религия на
хората ще бжде вѣрата имъ
въ щастieto.

Хайнрих Хайне

За утрешния парламентъ

Предъ прага сме на законодателни избори. Тѣ се чакатъ съ повишенъ интересъ, не само да се узнаятъ цифровитѣ резултати и имената на избранитѣ. Парламентътъ е празенъ, а има въпроси на дневенъ редъ, за спешно разглеждане, поставени отъ времето, отъ изключителното днешно време.

Свѣтътъ е запаленъ отъ паяжара на войната. Той застрашава всички; най-вече малкитѣ държави, чиято съдба се решава и по разумъ, и по интереси. Имаме прѣсни примѣри.

Днесъ повечето отъ малкитѣ държави сѫ неутрални. Жизненитѣ тѣхни интереси диктуватъ това. Между тия държави е и България. Една отъ задачите на новия парламентъ е да санкционира неутралитѣта ни. На българския народъ е необходимо миръ, за да се справи съ многоликитѣ нужди на живота си. Срѣдъ тия нужди сѫ и утрешнитѣ народни представители. Тѣхенъ дългъ е да ги изнесатъ въ парламентъ; смѣло и честно да кажатъ при какви условия живѣе народътъ. Тия условия сѫ отгечени отъ войната. Неоходими сѫ мѣрки по бързи и по радикални. Неоходими сѫ по-малко думи, а по-вече дѣла. Може броятъ на гласуванитѣ и измѣнени закони да бжде по-малкъ, но резултатитѣ парламентъ има голѣми, съждоносни задачи. И българскитѣ народъ ще държи тия задачи да бждатъ добросъвестно изпълнени.

“Завой”

Денътъ, душниятъ тежъкъ денъ на рано настѣпнитѣ горещини, бѣше превалилъ.

Попъ Серафимъ, сухъ, вече съвсемъ побѣлѣлъ старецъ, съ благообразенъ видъ на светецъ, привършваше вечерня въ малката полузаворена въ земята черква, когато по плочитѣ на предверието се чуха бързи стѣпки.

Влѣзниятъ попадна въ снопа отъ слаба свѣтлина, който се провираше презъ прозорчето, и попъ Серафимъ трепна, но продължи службата, скакашъ нищо не бѣше забелязалъ.

— Отче, въ опасностъ съмъ! — прошепна влѣзниятъ. — Турцитѣ сѫ по следитѣ ми!

Свещеникътъ широко се прекръсти, довърши молитвата и се обърна къмъ него.

— Ето писмото отамъ, отче. Въ него пише кога и къде четата ще мине Дунавъ.

— Кога дойде?

— Нощетъ. Подушиха ме веднага и цѣлъ денъ се крихъ.

Политически дневникъ

Защо Финландия не отстъпи предъ исканията на Свѣтитъ?

За обективнитѣ наблюдатели на събитията, които се развиватъ на северъ, въ страната на бѣлитѣ лилии, намѣсата на Свѣтитъ не е случайна, непредвидено дошла. Тя се предшества преди всичко отъ фаталната грѣшка на Финландия, която отвърнала погледъ отъ съдбата на Полша, повѣрва на общественото мнение, на северната солидарност и на инструкторитѣ. Преговоритѣ въ Москва не гонѣха постигането на спогодба, а печелене на време, необходимо за подготовка на отпора. Той се обоснова съ неприемливостта на свѣтскитѣ условия. Независима Финландия ги отхвърли, безъ да си даде сметка, че тия условия сѫ продиктувани отъ жизненитѣ интереси на една страна, между които възможности и тия на финитѣ е наивно да се търси някаква връзка. И не само това. Финландия пропусна да парира антисвѣтската кампания, породила се вътре въ нея и пренесена отъ далечни страни, въ единъ моментъ когато гра-

ничнитѣ инциденти зачестиха и атмосферата се насити съ нетърпение. Тая кампания безо друго бѣ въ полза на нѣкои страни, изключая самата Финландия. И когато нейнитѣ граници бидоха преминати, никой не се изненада, дори и най-големитѣ фински приятели. Тѣхнитѣ дипломатически протести останаха само съ вхлещи си номера, безъ резолюция за отговоръ.

Днесъ телеграфнитѣ агенции поднасятъ най-различни и противоречиви информации за бойнитѣ действия. Независимо кои и колко отъ тѣхъ сѫ вѣрни събитията ще догонятъ своя естественъ завършекъ. Страната на бѣлитѣ лилии ще види отблизо ужаситѣ на войната и ще загуби, може би, своята независимостъ, тъй както тя се разбира по фински.

Общественото мнение и приятелитѣ на Финландия ще санкциониратъ това и ще изкажатъ съжеленията си.

И това е достатъчно.

Ст. Развигоровъ

Прегледъ на печата

Списание „Бразда“ подъ надсловъ: „Изгледитѣ за утре“ на уводно мѣсто пише:

Войната взема ожесточени размѣри. Затѣхнитѣ по суша не прѣчи на телеграфнитѣ агенции да ни съобщаватъ вѣрни дѣла за потопяването на този или ози, корабъ. Градски морски единици, въ които е вложени труда на хиляди работници и които струватъ златка на много повече жени и деца, служатъ вече само на водораслитѣ и раковинитѣ. Заинтересуванитѣ едва ли ще могатъ занемаритъ да гледатъ спокойно какво ценно богатство се руши въ течение само на минути. Толкова повече управляващитѣ, които сѫ и по-чужденци, ще могатъ да

посрѣщатъ хладнокрѣвно ударитъ на своитѣ противници. И все пакъ материалитѣ загуби ще се понесатъ сравнително леко, докато човѣшкитѣ жертви отекватъ дълбоко въ народната душа. Засилената морска война, по всичко изглежда, ще внесе все повече озлобление въредъ воюващитѣ, което ще има за послѣдствие засилването на свѣдѣлата за унищожение. А послѣдното ще доведе до положението, когато нравственитѣ начала и международнитѣ дължности ще се окажатъ, може би, безсилни да спазватъ човѣшката въ самата война.

Цѣлостната война признава за законно всѣко средство, което доведе противника до капитулация.

Илия Мусакоевъ

САНКА

лъка се намѣриха въ другъ — подреденъ, съ асма, която покриваше пжтената до обширната къща на чорбаджи Тодораки.

Попъ Серафимъ почука съ тояжката си по покритата съ рѣзба джбова врата, и скоро надъ тѣхъ отъ горния катъ се отвори прозорецъ.

— Кой? — чу се приятенъ женски гласъ.

Дѣдо попъ се отстрани и дигна глава:

— Ти ли си, Санке?

— А, дѣдо попе!.. Ей сега ще отворя.

Чуха се бързи стѣпки по дървената стълба, сетне вратата бѣше отворена, ключътъ се обърна въ ключалката и предъ гоститѣ застана стройна жена, съ кадифяни очи.

— Заповѣдайте, — приветливо

ги покани тя, като гледаше любопитно непознатия и се усмихваше съ кротката си усмивка.

— Санке, — зашепна свещеникътъ, — сама ли си? Имашъ нѣщо да ти кажа. Така... Негова милостъ е дошълъ отъ Румѣния. Турцитѣ нѣщо сѫ го нападнали и ние трѣбва да го скриемъ. Спрѣхъ се на тебе да ми помогнешъ, па си спомнихъ и за нѣщо... Скрий го, дѣше, тази нощъ, па утре животъ и здраве... Въ къщата ти ще се намѣри едно потайно жгѣлче... Знаешъ какъ ще ми кажешъ... Нито Тодораки, нито слугитѣ трѣбва да знаятъ нѣщо.

Само единъ мигъ Санке се поколеба. Тя поблѣднѣ и тихо каза:

— Знаешъ, отче, че току-така

не ще дойде въ къщата на чорбаджи Тодораки... Не съмъ забравила миналото... Нека негова милостъ остане и има вѣра въ мене. Качи се горе. За очи се качи, па ще те почерпа и едно кафе.

Ноздритѣ на Санке се раздуха. Тя погледна още веднѣжъ непознатия, за мигъ като че ли се замисли и пропусна гоститѣ си напредъ.

Привечеръ откъмъ Румѣния се зададоха облаци. Небето потъмнѣ. Надъ стихналия Дунавъ заплющаша свѣткавици и заедно съ първия гръмъ заплахна едри капки дъждъ. Чорбаджи Тодораки пристигна въ къщата си. Той напусна близкото кафе, кждето се бѣше отбилъ, както винаги привечеръ, развика се, стѣлча за нѣщо слугинята и, недоволенъ и сърдитъ, се изкачи горе. Посрещна го както всѣкога жена му, но блѣда и смутена.

— Ти ли си, Тодоре?

Вл. Лингорски

Курорта
Царева
ливада

Ернест Ренан

ЛЕГЕНДИ И СКАЗАНИЯ

Интелектуалната култура на човечеството

Не мога да си представя една възвишена душа, която да не страда гледици, най-голямата част от човечеството изключена от благата, които тя притежава и която да не желае тяхното споделяне. Има хора, които си представят щастие като една изключителна привилегия и които биха престанали да ценят богатството, образованието, духът, ако всички го притежаваха. Тези хора не обичат съвършенството, но относителното превъзходство, това сж хора горделиви и егонисти. За себе си аз схващам съвършенството щастие когато всички станат съвършени. Не мога да си представя как охладнява може да се радва, отъ все сърдце, на охладняване си, бедни застават да си покрива ликуето предъ мизерията на една част отъ себеподобните си. Много голяма мъжа изпитватъ когато чувствуватъ какъ всички хора немогатъ да се радватъ на щастieto, на което азъ се радвамъ. Щастieto ще има само тогава, когато всички станатъ равни, но равенството ще настъпи когато всички станатъ съвършени. Каква болка изпитватъ учения и мислители когато се виждатъ, чрезъ самото си превъзходство изолирани отъ човечеството, имащи единъ отдаленъ миръ, едно друго въруко! И вие се чудите защо понѣкога тѣ сж печални и осамотени! Но даже и да притежаватъ безкрайността, абсолютната истиня, тѣ пакъ биха страдали да виждатъ, че я притежаватъ само тѣ и биха предпочели предъ тѣхъ блановѣтъ на простолудieto, на които биха се наслаждавали поне общо съ всички. Има души, които не могатъ да търпятъ едно такова изолуване, които обичатъ повече да се привързватъ къмъ басни, отколкото да образуватъ отдалена фракция въ човечеството. Азъ се възхищавамъ отъ тѣхъ и ги обичамъ... Обаче учениятъ не може, по свое усмотрение, да застане на това становище, щомъ му е доказано за погрѣшно, то за него става, веднажъ за винаги, неприемливо. Физическиятъ страдания на бедния сж, безспорно, една плачевна гледица. Признавамъ, обаче, че тѣ много по-малко ме трогватъ, отколкото когато виждамъ какъ гражданското мнозинство на човечеството е осъдено на интелектуаленъ илотизъмъ, когато виждамъ какъ хора подобни на мене, имайки, може би, интелектуални и морални заложби,

по-големи отъ моите, сж обречени на оскутване, прекратватъ живота си злочестъ, раждатъ се и умираатъ безъ да сж имали възможностъ, нито за единъ мигъ, да дигнатъ глава отъ робските грижи за насъжия, безъ да сж били въ състояние, нито за единъ моментъ да почувствуватъ божественото.

Единъ отъ най-често повтаряните аргументи на простолудieto е следниятъ: „Да се въведатъ бедните класи къмъ една интелектуална култура западена, обикновено, за богатите обществени класи, това знача да имъ се отвори единъ изворъ отъ мъжи и страдания. Тѣхното образование би ги накарало само да чувствуватъ несправедливостта въ обществото и да имъ направятъ положението непоносимо“. Това е едно твърде невѣрно схващане, което счита интелектуалната култура като едно допълнение къмъ богатството, а не като едно морално благо. Да признавамъ, проститъ сж най-шастливъ; причина ли е това да не се издигнемъ? Вѣрно е, тѣзи бедни люде ще бждатъ по-нѣщастни когато имъ се отворятъ очитъ Не се касае, обаче, да бждемъ шастливи, но съвършени. И тѣ иматъ право като другитъ на благородно страдание. Помислете само, че се касае за истинската религия, за единственото серьезно и свято нѣщо

Приемамъ най-различните схващания върху срдѣствата за постигане на най-големото добруване за човечеството, но не разбирамъ честни души да се различаватъ по самата целъ и да замѣстватъ сж егонистични цели великата божествена целъ; усъвършенстване и живото за всички. Върху този първостепененъ въпросъ има само два вида хора: честните хора, които се подчиняватъ на великата социална целъ и неморалните хора, които искатъ да се радватъ сами на благата, безъ да имъ е грижа, че това става за сѣтка на други. Ако бѣше вѣрно, че човечеството е така устроено, и нѣма какво да се прави за общото добруване, ако бѣше вѣрно, че политиката се състои въ изкушаване на виковѣтъ на нешаститѣ и да си кръстосваме рѣшетъ като предъ неизмерици злини, нищо не би задържало красивитъ души да търпятъ живота. Ако сѣта бѣше направенъ така, тогава би трбвало да прокълнемъ Бога и

(Продължава на 3-та стр.)

КОСТА ТРАЯНОВЪ

Каменната гора

Чудо на природата, игра на вѣковетъ е тая мѣстностъ. Заема малкъ пѣсчънъ хълмъ северно отъ с. Бѣлево и представлява приказна гора съ пали отъ камъкъ. Каточели кичестъ оазисъ въ малката безводна пустиня нѣкога е пресъхналъ и се е евакуирилъ. Отдалечъ наподооба на омагосано съборище отъ дружина великани, по гледани отблизо стърчащитъ въ безреда стълбове напомнятъ древнитъ останки на Плиска, Мадара и Преславъ. Въ ширината тѣя колоси изправени къмъ небето, тая омагосана гора отъ сухи стаови, е единъ сънъ на яве, една приказка безъ думи. Тукъ влюбена (двойка, съ зла ориентация, напразно се сили да си даде първа цѣлувка. Навсѣкжде природата е дала крайно загадъченъ видъ на своята съвършена творба. Самотни обелиски издигатъ снаги високи на възбго. Обрасли въ лишаи и мжхъ, тѣ образуватъ пѣстри колонии, съмѣсхъ сж стълбове на старъ езически храмъ. Между тѣхъ въ крѣшно хоро се виятъ по-малки групи. Вътрѣтъ имъ пѣе и ги унася. Но понѣкога ронятъ едри сълзи смрамени на пѣсѣ. Може би това сж сълзи отъ радостъ, че сж тѣй чудни и представляватъ изключителна рѣдкостъ.

Невъзмутими свидетели на много епохи и кървави исторически борби, заслужава въ скрибната симфония на морския вѣтрѣтъ, тѣ каточели въ площадатъ борческия духъ на нашия нешастенъ, но великъ народъ. Денемъ подъ лжжитъ на слънцето хвърлятъ призрачни сѣнки на човоци, а нощемъ — оживяватъ. За мигъ нѣкои отъ тѣхъ започватъ сгрнната битка, а други се търкалятъ по земята подобно убити люде на бойно поле. Времето ги е сразило, Ала и човѣшката ржжа е сложила своя печатъ. Презъ Руско-турската (1828 г.) и Кримската войни много отъ стълбовѣтъ сж постраждали. Предъ това, обаче тѣ били свѣтлаща на богомилитѣ които идвали тукъ за постъ и молитва като Иованъ Кръстителъ въ пустинята. И както скалитъ при Мадара, сж люлка на живота отъ памети вѣка, защото въ тѣхъ е обитавалъ пещерния човѣкъ, тѣй и тая малка скалисто-пѣсчъна пустиня, обитавана отъ съвременния човѣкъ, е свето мѣсто за насъ. Въ Мадара се намира пещерата на

нимфонитѣ и храма на Дионисия, а тукъ — нерожотворниятъ храмъ на богомилитѣ. Тамъ трбва да търсимъ тракийскитѣ центъръ Дауседова, кждетъ е живѣлъ готския пророкъ Залмоликсъ, а тукъ — малката българска пустиня на българския пророкъ Богомилъ. И най-сетне, Мадара е великата гробница на великитѣ български ханове, а каменната гора — лобното мѣсто на последнитѣ богомили. Чieto учение създаде ренесанса и реформаторството въ цѣла Европа.

Следъ трагичната, но юначна смъртъ на полския кралъ Владиславъ III въ сраженията му съ турцитъ край Варна, разбититъ християнски войски се прислали въ пѣлно безредие на различни страни. Влашкитъ кралъ Владъ Дракулъ намбрилъ спасение чрезъ бѣгство отъдъ Дунава, а унгарския войвода Янъ Хуняди свилъ бойнитѣ знамена за по-благоприятни времена. И наистина, нѣколко години следъ това сражение, той се срещналъ за втори пътъ съ антихриста Мурадъ II на Косово поле, но и тамъ потерпѣлъ поражение. Въ тѣя походи срещу турцитъ участвували и българитъ. Тѣхното участие, обаче, било ограничено, защото тѣ не били рицари отъ типа на крѣстоносцитѣ, а рицари на духа и борци за свобода. Разочаровани еднакво, както отъ патриарситѣ въ Цариградъ, а които спорѣли отъ какъвъ полъ сж ангелитѣ, тѣй и отъ папитѣ въ Римъ, които продавали indulгенции за опрощаване на грѣховетѣ, българитъ отъ онова време имали свое собствено вѣруко. Това било вѣруко на богомилитѣ, което отричало крѣста като позоренъ, а иконитѣ като идоли. Макарь отречено и порицано отъ официалната религия и жестоко преследвано отъ държавната властъ, богомилството се разпространило у насъ и въ чужбина и просъществувало въ кова наредъ като едно новаторско и напредничащо движение.

Една морна вечеръ, събрани между побититъ камъни всрѣлъ малката пѣсчъна пустиня, богомилитѣ дочакали кървавия залъкъ на слънцето въ горещи молитви къмъ Всевишния за да ги избави отъ властѣта на Сатанайла — твореца на всѣко зло и всичко земно и властелина на тѣхната грѣшна пѣтъ. Както всѣкога тѣй и тоя пътъ, вечерницата ги сварила сгушене въ пѣсѣка. Откъмъ морето духалъ силенъ вѣтрѣтъ. Той но-

сѣлъ мирисъ на димъ и пепелища отъ опожаренитѣ села и лалани. Преследвани отъ турскитѣ орди тежко-въоръженитѣ рицари бѣгали на групи подъ прикритие на нощния мракъ. На сутринта, обаче, най-многобройната група била застигната и обкржжана въ малката пѣсчъна пустиня. Въ обѣсга на турското обкржжаване влѣзла и каменната гора съ богомилитѣ. Изненадани отъ появата на тѣя странни конници, отначало тѣ помислили, че идатъ за тѣхъ, но когато рицаритѣ заели позиция и се укрепили за отбрана, разбрали горчивата истиня. При все това, тѣ отказали да приематъ оржжия за да се бранятъ отъ турцитѣ, защото били противъ убийството. Боятъ заочиналъ, а богомилитѣ колѣнчили съ отправени погледи къмъ небето, вмѣсто да се биятъ взели да се молятъ Богу да спаситѣя заблудени люде отъ хищната и ненаситна уста на човоциния Молохъ. И Богъ чулъ молбата имъ.

Като по чудо въ мигъ излѣзалъ страшенъ ураганъ. Свирици вихрушки дигали стълбове отъ пѣсѣкъ, които образували непроглена стена между турцитѣ и рицаритѣ. Турците замълкналъ звѣна на оржжията и нищо друго не се чувало освенъ адския вой на урагана. Небето каточели слѣзло низко надъ земята, и станало тѣсно като нощъ, а урагана все повече се усиливалъ за да очисти земята отъ позора на грѣшнитѣ люде. И това продължило презъ цѣлия денъ. Много пешеходци отъ страна на турцитѣ били живи заровени въ пѣсѣка, а конниците елава се оттеглили назадъ за да търсятъ спасение предъ гнѣва на Аллага. Само рицаритѣ заклонени задъ каменнитѣ сѣнки на каменната гора успѣли невредими заедно съ богомилитѣ. На тѣхъ тѣ дължели своето издѣление и докато били въ опасностъ ги благославяли. Щомъ, обаче, минала опасността, тѣхнитѣ водачи, за да не паднатъ въ очитъ на подчиненитѣ си, че ги заблуждаватъ да лѣятъ крѣвъ въ името на Христа, както и турцитѣ били заблудени, че колкото повече християни убиятъ, толкова ще бждатъ по-угодни на Аллага и неговия пророкъ Мохамедъ, ги обвинили въ предателство и коуство и ги подхърлили на изкушения и мжчения като еретици.

Първомъ се опитали да ги

(Следва на 3-та стр.)

— Азъ, ами кой другъ!... Па може би и другъ да чакашъ! Хайде готова ли е вечерята?

Санка преглътна и тихо каза: — Да, готова е отдавна. Чакъхъ те.

Тодораки бавно се изу, пое подаденитѣ му чехли, погледна презъ прозореца и промърмори:

— Бижъ ти, каква буря! Сетне се извърна и безъ да погледне жена си, тргнѣна къмъ пристройката, долепена до къщата, кждето бѣше кухнята и трапезарията

Санка тргнѣна следъ него. Като минаваше край малката врата на килера, тя се вслуша. Презъ време на вечерята Санка не се допрѣ до храната и мѣтлчливо услужаваше на мжжъ си. А той, както винаги не се обърна къмъ нея.

Такъвъ си бѣше той: ще се върне намръщенъ, сърдитъ, ще нахока който му се изпрѣчи, а после ще се търкули въ

леглото. Сутринъ още въ зори ще стане и — право на скелата. Чакъ привечеръ ще се прибере. И пакъ сжщото.

Санка почти не сжществуваше за него. Санка му е жена и това си е. Какво има да говори съ нея и да се лигави?

Тя отъ търговия не разбира, а женскитѣ работи не го интересуватъ. Да гледа къщата му. Затова я е взелъ! Отъ калѣта, гдето се казва, я измѣтна... Сънувала ли е тя чорбаджийска къща?...

Чорбаджи Тодораки се нахрани. Той вече стана, готовъ да се прибере горе за спане, когато портата се блѣсна и пуснатото куче се закъса отъ лай.

Санка изведнѣжъ пребледнѣла и прехапа устни. За единъ мигъ й се доиска да предупреди мжжъ си, да протегне ржжъ, да помолѣ за закрила на скрития и направи вече крачка напредъ, но срещна сърдитъ, почти враждебенъ

погледъ. — Не; не. попъ Серафимъ бѣше правъ: Тодораки не трбва да знае!

— Какво още се маешъ? Нѣщо объркана ми се виждашъ тази вечеръ. Прати Коcho да види, кой сръжъ нощъ се е сѣтилъ да блѣска хорскитѣ портѣ! Хайде де!

Санка изкочи навънъ и се прислони до стената, за да си поеме дѣхъ. Бурята бѣше отминала. — Дѣждѣтъ — спрѣлъ. Звездитѣ й се усмихваха кротко, но хладната не я осежени. Челото й горѣше, а ѣ ушитѣ бучаха.

— Ами ако сж турци? Трбвало ли да го издѣе?... Но ако го намѣришъ?... Нѣмаше ли по-скришно мѣсто?... А какво ще направи Тодораки съ нея, ако наистина го откриятъ въ килера?...

И изведнѣжъ предъ Санка се мѣрна схлупената къщица въ Горната махала на брѣга на Дунава. Тамъ бѣше израстнала тя. Колко шастливи и

хубави дни бѣха изживѣни, макаръ и въ нѣмотия! А сега? И защо ѣ това богатство? А ето и образътъ на Станчо, на когото бѣше подарила своето сърдце. Какъ я обичаше той!...

Презъ една нощъ той за сетенъ пътъ ѣ стигна ржжате. Дунавътъ нѣкжде долу таинствено ромонѣше, а звездитѣ се оглеждаха въ стихлитѣ му води.

— Санке, обичай ме, дори и да не се върна. Свобода не се добива безъ крѣвъ!

Тя не го видѣ вече. А сега този, когото тя скри, е навѣрно неговъ другаръ. Може би отъ заедно сж страдали... Да тѣ знаятъ защо мрътъ. А тѣя е богата, жена е на чорбаджи Тодораки... Но какъвъ е нейниятъ животъ? Та за Тодораки нищо друго не сжществувало, освенъ паритѣ. А на около нѣщо става. Всичко ври. Тя долавя това. Ето, дори стариятъ попъ Серафимъ, съ единъ

кракъ въ гроба, намира сили да помага. Само тя съвързала сждбата си съ Тодораки, е настрана Така ли бѣше по-рано? (Попъ Серафимъ не я забрави. Той има довършенъ въ нея и ѣ повѣри този измжченъ, съ огненъ погледъ младежъ. Кой ли ще ѣ?... И защо ѣ се стори, че иде отъ името на Станчо?... Да, да, дѣлото имъ е общо.

И изведнѣжъ Санка почувствува сили въ себе си. Тя се отдѣли отъ стената. Да, тя ще запази скрития. И тя тргнѣна къмъ малката сграда задъ чорбаджийската къща. — Не чувае ли? — развика се тя. — Ще издѣнятъ портата, а вие не мърдате. Тичей Коcho, да видишъ кой е! Отъ наобиколитѣ синията спуги стана най-стариятъ и още придѣвавшъ залъка си излѣзе навънъ. Той винаги отначало на кучето, а после се обадѣ: — Сега, сега, Иде-и!

Варненски Народен Театър

Сезон
1939-1940 г.

В. Славчева

Ст. Караламбова

Интелектуалната култура на човечеството

(Продължение от 2-ра стр.)

после да се самоубием.
Не е достатъчно за прогреса на човешкия дух няколко изолирани мислители до достигане до доста напреднали схващания или няколко само глави да се издигнат като буйни ржени стебла над общото ниво. Каква полза от едно великолепно откритие, ако е предназначено само за една малка група от хора? Съккво човечеството би напреднало, ако 7 или 8 души сж забелязали висшит причини на ншката? Добива се резултат само тогава, когато влезе въ общо ползуване. А резултатитъ на висшата наука не сж тъзи, които можем да формулираме. Тръбва да издигнемъ къмъ тѣхъ духоветъ. Кантъ и Хегелъ биха били които щете прави; тѣхната наука, въ сегашното си положение, би останала безъ последиствие. По тѣхна вина ли би било това? Не, това би било по вина на варваритъ, които не могатъ да ги разбератъ, или по право на обществото, което търпи въ срѣдата си варвари. Една цивилизация е истински силна само тогава, когато има една широка основа. Древността е имала мислителити почти толкова напреднали, колкото нашитъ; въпреки това, древната цивилизация е загинала поради своята тѣснота, подъ тежестта на множеството варвари. Тя не се е простирала върху достатъчно хора; тя е изчезнала, не по липса на мощност, не по липса на простирание. Съвсемъ належащо е струва ми се, да се разшири върхъ на човечеството; иначе отдални личности биха могли да достигнатъ небето, презъ което време пъкъ масата би пълзала поземата. Този прогрес не би билъ добъръ и би останалъ недовършенъ.

Ано интелектуалната култура бѣше само едно удоволствие, не би трѣбвало да се счита за

лошо, щото много хора да не я сподѣлятъ, понеже човѣкъ нѣма право на удоволствието. Но понеже тя е една религия и то най-свършенната, варварско е да се лиши даже и една единствена душа. Преди, презъ епохата на християнството, това не бѣше толкова належащо, напротивъ сждбата на нещастият и на простиатъ бѣше, до известна степенъ, за завиждане, понеже тѣ бѣха по-близу до небесното царство. Но чарътъ е разрушенъ, никакво връщане не е възможно. Отъ тукъ едно страшно, едно ужасно положение, хора осждени да страдатъ безъ една морална мисль, безъ една възвишена идея, безъ едно благородно чувство, затворени, само съ сила, въ клеткити като скотове. О, това е нетърпимо! Какаво да се прави? Да се пуснатъ скотовѣтъ върху човѣцитъ? О, не, не, понеже трѣбва да се спаси човечеството и цивилизацията на всѣка цена. Да се държатъ строго скотовѣтъ и да се убиватъ когато се настѣрватъ? Това е ужасно да се каже. Не, трѣбва да се направи отъ тѣхъ човѣци, трѣбва да имъ се даде мѣсто въ сладоститъ на идеала, трѣбва да се издигнатъ, да се облагородятъ, да се на правятъ достойни за свободата.

Господи! губене на време е да се вълнуваме отъ тѣзи проблеми. Тѣ сж неразрешаеми спекулативно: тѣ ще бждатъ разрешени чрезъ бруталността. Това значи да разсждяваме върху кратера на единъ вулканъ или въ подножието на една дига, когато вълната се разлива. Често човечеството въ своя ходъ прилича на една армия предъ една непродоходима пропастъ. Тогава ловкитъ изгубватъ ума си, предвидливитъ се аламираватъ. Мждритъ биха искали да се върнатъ назадъ и да избѣгнатъ пропастта. Но вълната отзадъ тласка постоянно; първитъ редици падатъ въ бездната, и когато тѣхнитъ трунове напълнятъ пропастта, последнитъ редици минаватъ, върху тѣхъ,

Да бждешъ човѣкъ

По Киплингъ

Да би мѣгълъ да видишъ живота си въ разруха и мълкомъ да отминешъ, заработилъ наново, макаръ и да загубилъ и щастие и слава, да понесешъ бедитъ безъ горестъ и въздишки... Да би могълъ да любишъ горещо, всеотдайно, но безъ да се увличашъ по блѣнове далечни, и въ силата ти мжджа нѣжността човѣчна да грѣе като слънце и топли непрестанно...

Разкжсванъ отъ умраза, на свой редъ да не мразишъ ония що те плюятъ, но все пакъ да се боришъ, за да се запазишъ.

Да би понесълъ твърдо и хулитъ човѣшки на празнодумци плахи, що дразнятъ съ тѣхъ глупцитъ, лжжитъ да отминешъ безъ яростъ, но съ насмѣшка, безъ себе си да мамиишъ ни съ думи, нито съ дѣло...

Достоенъ да останешъ кога си всрѣдъ народа, макаръ и простодушенъ, царетъ да съветвашъ, да любишъ като братя приятели въ несгода, безъ всѣка задна мисль въ себе си да

чувствувашъ... Да разсждявашъ смѣло, живота да познавашъ, но безъ да се съмнявашъ и безъ да разрушавашъ, съ мечти да поблѣнувашъ, но безъ да се увличашъ и въ мисльта неспирна, мислителъ да не гонишъ. Да бждешъ твърдъ въ живота, но безъ да влагашъ яростъ,

да бждешъ храбъръ момѣкъ, но не и безрасжденъ въ дѣла и думи мждъръ, добъръ и благороденъ безъ догми проповѣдни въ възгяда си мораленъ.

Да би могълъ да срещнешъ победата желана, тѣй както би посрещналъ разрухата плачевна и смѣлостта си дрзка, ведно съ живота цененъ за дълго да запазишъ съ слава увѣнчани... когато всички други безъ ропотъ ти загубватъ...

Тогава и царетъ, и щастие то омайно, ведно съ боговетъ, победата сийна ще бждатъ въ нозе ти катъ роби подчинени... И онова що струва много надъ царетъ и славата преходна —

това е, сине мой, въ живота днесъ и утре, да бждешъ ти човѣкъ

Отъ френски Орионъ

спокойно. Слава тебе Господи! простотата е премината! Забива се единъ кръстъ на „лобното“ мѣсто, и добритъ сърца идватъ тукъ да плачатъ.

Или пъкъ то прилича на една армия, която трѣбва да премине презъ една широка и дълбока рѣка. Мждритъ искатъ да построятъ единъ мостъ или параходъ: нетърпеливитъ хвърлятъ въ плаване напредъ ескадронитъ; тритъ четвѣрти загиватъ; но най-после рѣката

е прекосена. Човечеството имайки на свое разположение безкрайно много сили, не се показва пестеливо,

Тѣзи ужасни проблеми сж неразрешими за мисльта. Човечеството ще прескочи препятствията и ще направи всичко възможно и най-хубаво. Проща за живитъ и благословена вода за умрѣлитъ.

Отъ френски П. Плучи

Четете в. „Завой“

Хасанъ ага спрѣ. Той приближи Санка така, че тя усети дѣха му, впи погледъ въ плахитъ й очи, после изведнжъ се обврнъ къмъ придружаващитъ го турци: — Забравихме мазата! Иде-те и дамазата, па понагледайте долу и чорбаджиата да не направи нѣкоя беля. Вратата не ми се видѣ яка. — Тукъ азъ ще претърся...

По-младиятъ турчинъ погледна агата, сетне премѣсти погледа си върху Санка и не трѣгна веднага. А тя, схванала намѣренята на агата, стоеше смръзнала се, съ издигната ржка, въ която държеше лампата.

Цѣлата нощъ следъ обиска чорбаджи Тодораки не дрѣмна. Като зѣръ се мѣташе той въ кжщата си и ругаеше всички, дори Санка, която намѣри въ несѣбствъ на пода. Той крещѣше надъ нея съ запѣнени уста, риташе я, ржкомаеше, но тя

Културни вести

Дейността на Пловдивския нар. театър

Пловдивскиятъ народенъ театъръ съ директоръ-режисьоръ г. Йорданъ Черкезовъ, отъ началото на новия сезонъ, 23.IX. до 13 ноември т. г. ѣе представилъ следнитъ шестъ пиеси: „Иванко“, „Товаришъ“, „Министершата“, „Тартюфъ“, „Воениятъ аташе“ и „Албена“.

Поради това, че салонътъ има само 525 мѣста и не може да побере многобройната публика, артиститъ сж били принудени да играятъ почти всѣки денъ по две представления. Така за 52 дни сж били дадени 83 представления. Тѣ сж били посетени отъ 35,305 души. Общиятъ приходъ, само отъ входни билети, възлиза на 434,768 лева или срѣдно до 8550 лева дневно.

Тѣзи данни показватъ, че Пловдивскиятъ народенъ театъръ, съ новата си управа и новиятъ артистиченъ съставъ, сж намѣрили добъръ приемъ между пловдивското гражданство, което така масово посещава театъра.

Каменна гора.

(Продължение отъ 2-ра стр.)

съблазнятъ съ вино или жени или пъкъ да ги подкупятъ съ злато, но като не успѣли, прибягнали до насилие. Предъ очитъ на всички, хвърлили единъ отъ най-високата камененъ стълбъ надолу съ глава, на другъ вързали нозетъ у седлата на два коня и оставили конетъ да побѣгатъ въ различни страни. Трети изгорили живъ, обаче, нищо не помогнало. Богомилитъ били свикнали на такива изкушения и мжчения, защото тѣ имали за подражание и поука, живия примѣръ на своя учителъ Богомилъ, какъ се мре за вѣра и идея и оше затуй, че предъ нравствената чистота на своя духъ, презирали своето тѣло и предъ идеята за безсмъртието, се отричали отъ земния си животъ. И тѣ устояли докрай на насилието, както нѣкога Спасителя е устоялъ предъ изкушението на сатаната и предъ мжченията на кръстната смъртъ. Едини били умъртвени, а други отвлечени въ неизвестностъ, но никой отъ тѣхъ не се откажалъ отъ своето върху. Тѣй било унищожено и последното богомилско гнѣздо у насъ, а заедно съ това завършилъ безславенъ голѣмийтъ рицарски походъ срещу турцитъ. Единственъ безмѣлвенъ зрителъ на тия събития и нержктворенъ паметникъ за падналитъ жертви остава навѣки Каменната гора.

Едвамъ Санка се прибра, и предъ входа застанаха трима турци. Единиятъ носѣше фенѣръ.

Чорбаджи, — обади се този, който стоеше най-напредъ и гледеше нѣжиде надъ главата на смаяния Тодораки, — въ кжщата ти има комита. Предай ни го веднага, иначе лошо ще си изпатишъ.

— Комита! Въ моята кжща? Тръбва да си съ грѣшка, Хасанъ ага. Може ли комита въ кжщата ми?...

И той се разсмѣ искрено. — И тѣзи хубави... Ха-ха! Само това оставаше!

Чорбаджи, — повтори запитието, — ние сме сигурни, че въ кжщата ти има чуждъ човѣкъ. Остави шегитъ и ни го предай самъ. Тогава бѣятъ нищо не ще ти направи.

Тодораки престана да се смѣе. Изненаданъ, той отначало погледна разтворилата уста Кочо, а после се обврна къмъ жена си.

Тя стоеше сломена, по-блѣда отъ стената и само гърдитъ й често и високо се издигаха.

— Какво си се разтреперила? По-добре кажи, ако знаешъ нѣщо.

И чудно, тя намѣри сили въ себе си. — Че какво е това, Тодораки, — започна тя, — срѣдношъ и то въ кжщата ти да търсятъ комита?... Напи ужъ си приятелъ съ бѣя! Изгони ги и иди да оправяшъ тази работа самъ.

Тя крещѣше сърдито. Очитъ й блестяха. Тодораки за пръвъ пътъ я виждаше такава. Та това ли е неговата кротка и съ винаги наведена глава Санка? Я вижъ ти! Да права е тя... — Хей, — намѣси се той като се изпѣчи и излезе напредъ. Но турцитъ не го оставиха да продължи: блѣснаха го, вмѣкнаха го въ трапезарията и я заключиха.

— А ти хубавице, — обврна се запитието къмъ Санка, — вмѣсто да си хобишъ гласчето,

вземи лампата и ни свѣти! Чуваши ли?

Турцитъ започнаха обиска. Тѣ обикаляха навсѣкжде, надничача и почнаха да обръщатъ кжщата наопъки.

На нѣколко пѣти Санка се опита да имъ попрѣчи. Въ отговоръ Хасанъ ага отвори прозореча и й показа двора. — Кжщата бѣше заобиколена съ турци. Ха-ха — разсмѣ се агата, когато тя се отдрпна изплашена назадъ. — Не бой се! Защо се сепвашъ? Нищо не ще ти направимъ!

— Хасанъ ага, още не мога да разбера, кой ни е наклеветилъ. Та нима вие турцитъ не познавате чорбаджи Тодораки?

Турчинътъ сви блестящитъ си очи.

— Тодораки?!... Да. Тодораки познаваме. Ще постон малко заключенъ долу... Вижъ тебе не знаемъ. Защо ти трепери така ржката?

лежеше все така, както я свари и стенѣше.

Най-сетне гнѣватъ му се укроти. Той я дигна и я сложи на одѣра, дори я покри съ нѣщо.

И оттогава той крачеше по цѣлата кжща, викаше, занекаваше се и плосеше, както правѣше когато е много сърдитъ. До сутринята не се укроти.

Най-сетне зората се синна на изтокъ. Блѣдната свѣтлина надникна презъ прозорцитъ, и Тодораки се obu ѣи излѣзе. Едвамъ тогава свитата на топ ка Санка скочи и веднага се спусна къмъ килера. Съ треперяща ржка тя отключи и отвори вратата, но... малката стайка бѣше празна. Желѣзата на прозорчето бѣха разкривени, а прозорчето оставено разтворено. — Незпознатиятъ си бѣше отишълъ.

И макаръ, че Санка виждаше какво бѣше станало, тя като че ли нищо не схващаше или по-добре не й се искаше

Редактор-стопанин Стоян Дичев Гл. ред. Д-ръ Кирил Йорданов

Театрална критика

ТАЙНА

Признаваме, че театърът не може да бъде изключителна привилегия на онзи, който търся в него разрешение на всички проблеми, или на парливият въпроси на съвременното. Затова и пиеси от рода на „Тайна“ могат да не бъдат репертуарен мина, ако те не сж завалядл репертуара дотолкова, че да не му позволят да догони и да се подчини на висшнть художествени задачи на театъра. Тъ трябва да бъдат нщо като одихъ, едно по-широко разваряне на вратитъ, за привличане на по-голямо аудиторня, върху която после се въздейства съ други срѣдства. И нищо повече. Чрезъ тѣхъ се прави само театръ, защото литературнитъ имъ достойнства сж изъ областта на предполагаемото, или тѣ сж това, което се мѣжимъ да имъ наложимъ, въпрѣки, че имъ липсва.

Пиесата „Тайна“ не засѣга дори и най-поверхностно проблема за щастieto въ брака. Мотото, отпечатано и въ театралнитъ програми: „Ако хората се женѣха по любовъ, нѣмаше да има толкова нещастни бракове“ е толкова наивно, колкото и необедително. То схематизира само една илюзорна действителност, чиято трайност не е по-дълга отъ живота на спяния мехуръ. А отъ етината илюзия до логичната последователност на истинската преценка разстоянието е много голямо. Щастие, любовъ, бракъ — това сж въпроси които не се разрешаватъ тѣй лесно, тѣй като субективнитъ и обективнитъ имъ предпоставки сж не само сложни преплетени, но и коренитъ толкова дълбоки, че често ние сме въ невъзможностъ дори само да ги проследимъ. Иначе, ако искаме да се конкретизираме, не би трябвало и да допустимъ съществуването на онова тѣй разпространено и известно на всички житейско явление; катастрофалното сгро-

моляване на много бракове, сключени, божемъ, подъ егидата на любовта.

По тази причина смѣтаме за излизно да се приписватъ на пиесата „Тайна“ замисли, които не може да има и зъ това нека на нея бжде погледнато само като на една забавна игра. Тамъ ние въ кръга на театралното представление ше търсимъ нейнитъ достойнства, още повече, че тя е намерила тълкувателъ и главенъ изпълнителъ въ лицето на Петко Атанасовъ.

Като постановчикъ той е пренесълъ центъра на тежестта върху диалога и въ това направление е постигнато наистина много. Диалогътъ се води живо, стегнато, увличащо (П. Атанасовъ — Боянъ Петровъ; Б. Петровъ — В. Петкова и др.) Отъ друга страна сж живата си и естествена игра, осочнена съ развалящия му хуморъ, Атанасовъ води действеното динамично напредъ, подпомогнатъ отъ единъ хармониченъ ансамблъ: Боянъ Петровъ, който въ ролята на приятеля е интересенъ и занимателенъ, безъ да бжде пресиленъ, когато това може лесно да стане; Ваня Петкова, Яворска, В. Пухова и В. Манасова, които не само сж приобили ансамбловъ женскитъ образи, но сж имъ дали и сполучливо индивидуално разрешение.

Отъ този ансамблъ, за съжаление, рѣзко се отаѣля младиятъ артистъ Гачевъ. На първо мѣсто той би трябвало да се освободи отъ оня декламаторски тонъ, въ който често изпада, за да придобие по-голяма свобода и непосредственостъ въ речта, а отъ тамъ и въ играта. Съ това ще съдейства за закръгляне на постановъната цѣлостъ.

Д-ръ Ст. Ив. Стояновъ

Голъто издѣло художествени ВИЗИТНИ КАРТИ. въ пег. „Князъ Николай“.

Подъ зимното небе

Небето тихо стели
снѣжинки чисто-бѣли...
Дърветата край пътя
глави навели,
отъ мисли натежнѣли.

И тамъ до полумрака
стоя саминъ — сирака —
захласнатъ и унесенъ.

Кого ли чака?
Богъ знае! — И заплака.

Небето бързо стели
въздишки зимно-бѣли...
Дърветата край пътя
глави навели,
отъ мъжа натежнѣли...

Ст. Ив. Стояновъ

Лондонскиятъ блуденъ синъ

Би трябвало да бждемъ необосновано самонадѣяни, за да полемизираме дали Лондонскиятъ блуденъ синъ е Шекспирова творба. Шекспирологи, които познаватъ дълбоко творчеството на гениалния драматургъ, могатъ да се ровятъ въ него, да го анализиратъ и така да решаватъ и възникналитъ спорове кому принадлежи дадено произведение. Така тѣ сж стигали и ше стигатъ до резултати, които като че ли нѣмаме право да успорваме едно отъ уважение къмъ дългогодишната имъ историко-литературно критична дейностъ и друго поради липса на достовѣрни доказателства...

Композицията на Л. Б. С. ме кара да мисля, че трагикомедията е една отъ раннитъ творби на Шекспира, който още не е билъ овладѣтъ тази съвършена техника въ постройката на драмата, която познаваме отъ другитъ му творби и която построи съ право сѣмъ за класическа. Композицията на Л. Б. С. не е типичната желъзна, Шекспирова спойка. Тя не е резултатъ на художественото развитие на действието, тѣй като формата на стиха на единъ добъръ лирикъ е естествено, мелодично отражение на съдържанието. Въмъ сто характеритъ на героитъ да тласкатъ и чертаятъ действието, както е въ всички Шекспирови произведения и както е въобще въ художествената драма, въ Л. Б. С. автора самъ напълно съзнателно тласка стихийно страстната и необуздано порочната природа на Матей Флауердей въ едно развитие, изкуствено построено, желано отъ автора, но чудно на естествената динамика на страститъ, добродетелитъ и порочитъ на героитъ.

Вѣрно е, че основната идея — победа на любовта надъ порока, трябва да бжде постигната, но действително, вмѣсто да е отражение естествено, индуктивно на драматичната борба, на психологичното, външкото отъ картинитъ, (десета, дванадесета, последна), е ре-

зултатъ на дедуктивния, анти-художественъ методъ.

Рицарътъ Ланселотъ Кокспъръ, който е купилъ титлата си за една гиния памукъ и редицата хора, които се въртятъ около дъшеритъ му, съставляватъ комичното въ драмата — грубата практичностъ и лицемерие, предадени съ неподдръжана лекота и свежестъ въ иронията.

Поезия, романтика и сатира, въ които трагичното и комичното се сливатъ въ една майсторска картина, отразила покаян реализма на времето си и вѣчното въ живота на човека...

Постановката на режисьора

Николай Фолъ е въ видъ на

гротеска. (Тая гротеска е за-

силила комичното до степенъ,

която на мѣста граничи съ

фарса (Уедъркокъ, Оливеръ,

Байзамъ!) Поради това изку-

ствено подчертаване на комич-

ното, страда и се измѣства на

втори планъ основната идея:

борбата между любовта и по-

рока и се явява едно раздвое-

ние, чуждо на Шекспира.

Декоритъ по начало сж услов-

ни, синтезирани. Би трябвало

да бжде напълно синтезирани,

стилно подчертани. Нима

е издържанъ стилно-декора-

тивно пейзажъ, въ дѣното на

сцената, на Темза съ кулитъ и

пр., който презъ всичкитъ шест-

надесетъ картини на смѣня-

ща се обстановка не биде

смѣненъ? Би трябвало въ сж-

щата този условенъ, синтези-

ранъ духъ да се използватъ

тъмни завеси и при сполучли-

ви свѣтлинни ефекти би се по-

стигнала една илюзия, худож-

ествена и резонираща съ епо-

хата. При този декоръ се чу-

ства една неразбория, която

разсѣява окоето на зрителя отъ

подчертания драматизмъ...

Матей Флауердей напълно

лопада на артистичния

натрѣлъ на Карамалбовъ

който въ картинитъ като про-

секъ и крадецъ вложи остръ

нервъ и чувство на яростъ и

злоба, преминаващи въ безпо-

мощностъ, униние и безнадѣж-

ностъ. Ланселотъ Кокспъръ на

Кючюковъ въ фигура, гримъ,

ФЕЙЛЕТОНЪ

Воюващъ свѣтъ

Преди минута-две радиото съобщихе, че торпедирани, единъ много, нещъ корабъ. Обикновено съобщенията спускатъ не спрѣва сѣмъ-блѣ си даже азъ да го изслушамъ до край. И много сж прави. Такива съобщения въобще не трябва да се предаватъ. Билъ погостенъ корабъ нѣкъкъвъ, билъ унищожена дивизия или армия, или пъкъ изчезнала нѣкоя малка държава, какво отъ това? Ще се напечататъ нови учебници и нови географски карти и толкова. Това е то войната. Господа. Нима вий не знаете? Мирнолюбиви ли сте? Шомъ живѣте, сигурно не сте, защото живота е частъ отъ войната. Родитѣ ли се — войната е обявена отъ Васъ и на Васъ.

Ето на, тия спускати рулетки на победителъ ли мислите че сж? Не, победителъ е хе-е-е насреще, въ онъ кабинетъ съ хубавитъ тапети, съ мекитъ кресла и съ нѣкото телефони. Той — чиявѣтъ полководецъ съ доста ордени. Единъ отъ тѣхъ е изразенъ въ участието му въ дѣлото на благотворителността. Не върватѣ ли? За Бога какъ свѣте, та той даде дѣйствиетъ хиляди за змината помощ!

Познавате ли тая жена? Казватъ била съ леко поведение. Безгрѣшницъ Обществено мнение за тѣхъ е нищо. Една жена, която ирѣвъ бранѣжъ, писанева балове и сѣ дѣла въ благотворително сѣ почтене. Коитъ сж били насаме съ нея сж възлизали хора — тѣ не сж й клиентѣ, а обожатели. Проституткитъ нѣматъ такива. На тѣхъ се плаща и тѣ се подлатъ на хората — на обикновенитъ хора. Отъ общественото нѣкой ходилъ ли е тамъ? Естествено не. защото би било неморално, нали?

Съобщаватъ за втори торпедирание. Може би ще съобщатъ и за още едно: за торпедирала пусната същъ свѣтъ Кевка ли ще бжде експлозиата? И интересно ще бжде! Никой не би посмѣлъ. Това ще бжде безгрѣшние вече!

А нали Сиселета е казала: „Любете другъ другъ“! Не го ли зисете вий? Вий! И азъ съмъ седналъ да говоря съ Васъ! Резо Стругаровъ

движения и тонъ е наситенъ съ много комизмъ, образите практичния лицемѣренъ рицаръ. Гуендоленъ на Карамалбовъ е вѣчната Шекспирова героиня — любяща всесодаятъ дълбочината и простотата въ играта й се допълватъ отъ единъ хубава грация и тонъ. Флауердей — баща, на Диневъ, е тѣпълъ и яркъ, но на мѣста прекалено патетиченъ.

Флауердей, чичо, на Попова, театраленъ, лишентъ отъ топлота и непринуденостъ, особено въ 1-та картина, следъ 15 години, раздѣля съ братъ си!

Байзамъ на Мандалжиевъ, въ когото явно личи хубаво дарование, е въ разрѣзъ съ героя на Шекспира. Женственитъ движения и говоръ на артиста сж чужди имъ образу на героя на автора.

Уедъркокъ, на Велковъ, Артистъ на Спасовъ, Оливеръ на Радевъ, Голдация на Пухова и Артишюти на Филисовъ сж сполучливо комични. Добри сж също така Николава въ Франци и Олянова въ Делия

Г. В. Гочевъ

да разбере.

Краката ѝ се подгънаха, тя падна и заплака. Заплака горчиво, безутешно, сякашъ искаше да изплача цѣлата скръбъ на вѣковното робство.

Та защо бѣше жертвата ѝ? Тѣ ще го знаятъ. Нима той нѣмаше въра, че тя ще устои до край? Какво ще трябва да направи тя? И нима той се е изплашилъ отъ Тодораки?... Да, да, отишлѣ си е... Но какво още търси тя въ къщата на този човекъ — чорбаджи Тодораки? Тези нощъ тя напълно разбира кой е той. А какво ще бжде, когато Тодораки се научи за станалото, узнае, че въ къщата му наистина се е крилъ комуна и... Та какво ще помогнатъ сълзитъ ѝ?... Станчо!... Но Станчо го нѣма. Тя го замѣни съ Тодораки. А този извергъ Хасанъ ага!... И тя погрѣпна отъ отравление. Не, връщане нѣма!

И изведнѣжъ тя скочи, огле-

да се, изтича въ една отъ стаятъ, грабна шалчето си и хукна навънъ, безъ да си дава сметка къде отива.

Бѣше се вече добре разсѣмьнало. Тя стигна портата, когато чу клепанато на черквата, спомни блага та усмивка на отецъ Серафимъ и се усмихна. — При него ще отиде.

Но едвамъ Санка пристигли прага на портата и чу необикновена за такъвъ раненъ частъ глъчка. Прозорцитъ се разваляха, портитъ хлопяха, кучетата се разлаяха.

— Какво ли има? Какво става? — питаха се психичи.

— Турцитъ заловили нѣкого... Горкиятъ!... Пада му се... Кучета!...

И Санка видѣ, че презъ напръчната улица водѣха него. Разчорленъ, пребитъ, разкървавенъ, той едва влачеше тѣнитъ си крака.

— Така и очаквахъ! — прошепна тя. — Не можяхъ да го опазя! Тогава? Сега Тодораки

ще узнае всичко. И вмѣсто да прекоси улицата къмъ черквата, Санка неочаквано зави наляво, по посока къмъ Дунава.

— Еще молимъ се, за упокоение на душата на рабини Твоея Александъръ, — шепнѣтъ нѣкакъ тържествено отецъ Серафимъ и не сваляше морния си погледъ отъ ковчегъ, цѣлю огуранъ съ пролѣтнитъ цвѣтъ, между които се виждаше обезобразеното лице на удавницата.

Малката полузаровена въ земия черква бѣше препълнена съ народъ и предъ старинния иконостасъ — плодъ на вѣдъжнотъ рѣзбаръ-майсторъ, — горѣха стотици свѣци, сякашъ съ общата си свѣтлина искаха да разредятъ мрака на тежката одисея на вѣковното робство.

Попъ Серафимъ служеше. Старъ е той и не веднѣжъ е опѣлвалъ покойници. Но защо

днесъ очитъ му сж зачервени и като че ли пълни съ слъзи? Защо ржешъ той треперѣтъ така, че свѣщята почти скача въ тѣхъ? Защо на нѣколко пѣти колѣнничъ, а гласътъ му трепти?...

Той четѣше, както винаги, обикновенитъ молитви, но никой не можеше да удържи сълзитъ си.

Само чорбаджи Тодораки стоеше до ковчегъ и челото му бѣше намръщено. Само той не пророни слъза. Наистина, той видяше жена си и тя му се струваше не онази, която познаваше. Но какво още бѣше станало, което той не можеше да разбере? Защо се удави Санка?...

На нѣколко пѣти го викаха въ конака и той трѣбваше да пристъпува при разпита на пребития младежъ, но арестуванитъ нищо особено не каза.

— Какво съмъ кривъ, ако жената на този... чорбаджи Тодораки се е удавила! Питайте

него, а не мене... Не я познавамъ. Казватъ, добра жена била. Богъ да я прости!

А защо бѣятъ поиска отъ него да узнае, какъ е извършенъ обискътъ, после дълго стоя замисленъ и прати да повикатъ Хасанъ ага?...

Попъ Серафимъ служеше. Тодораки стоеше все така. Никой не се обръщаше къмъ него. — За хората той като че не съществуваше, но той не забѣляваше нищо и мислѣше за обиска, за беа и за това, че попътъ не само не се проигива да опѣе жена му по християнски, ами ѝ уреди такава погребение, каквото и той не очакваше...

Тѣсната душа на чорбаджи Тодораки нищо не свихваше. Той трѣгна следъ ковчегъ и вече мислѣше за своата търговия.

Печатница „К. Николай“
Телефонъ 26-58